

ERGENLERDE ANNE BABA YOKSUNLUĞUNUN
FRÜSTRASYON TOLERANSINA ETKİSİ

ÇABUK, T., BAYEZİD, G., ARSAN, C.

ÖZET : Bu araştırmada bir yetimevindeki 66 erkek ergen ile yaş bakımından eşleştirilmiş 66 erkek ergen, früstrasyon toleransı ve früstre olunca gösterdikleri tepki özgüllüğü bakımından Rosenzweig P-F Test ile karşılaştırılmıştır. Kontrol grubundaki ergenler anne babalarıyla birlikte evde yaşamaktaydılar. Anababa yoksunu olan ergenlerin sosyalizasyon bakımından aşağıda oldukları ve früstre olunca tepkilerinin daha çocukça olduğu saptanmıştır.

ABSTRACT : Talip ÇABUK, Gülnur BAYEZİD, Cevdet ARSAN, Dokuz Eylül University Faculty of Medicine, Dept. of Psychiatry. The effects of Adolescent parental deprivation to frustration tolerance. In this study 66 male adolescent residents of an orphanage were compared to 66 male adolescents matched in age, regarding their frustration tolerance and specificity of response patterns when frustrated, revealed by the Rosenzweig P-F Test. The adolescents, in parental deprivation were found to be poorly socialized and more immature in their ways of reacting when frustrated.

Anahtar Sözcükler : Früstrasyon toleransı, anababa yoksunluğu.

Key Words : Frustration tolerance, parental deprivation.

Ergenlik sürecinde duygusal ve zihinsel olgunlaşma için olan arayış ve bunalmaya anababa yoksunluğu da eklendiğinde früstrasyon toleransı özelliklerindeki değişimin incelenmeye değer olduğu düşünülmektedir. Anababa yoksunluğunun sonuçları ergenin yoksunluğunun süresinde ve hangi dönemde başladığına bağlı olarak değişmektedir (1). Bununla birlikte bir çok araştırmacı yoksunluğunun öncelikle sosyal gelişim sorunlarına neden olduğu görüşünde birleşmektedir (2). Ayrıca uzun süre yurt ortamında bulunan çocuklarda anababa yoksunluğunun bilişsel fonksiyon bozukluğuna, antisosyal ve nevroitik davranışlara yol açtığı çeşitli araştırmalarla kanıtlanmıştır (2). Früstrasyon toleransı ve früstrasyon karşısında gösterilen tepkisel özellikler, ego gücü

Uzm.Psk.Talip ÇABUK, Psk.Dr.Gülnur BAYEZİD, Prof.Dr.Cevdet ARSAN, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri-Anabilim Dalı

ve psikolojik-sosyal gelişime ilişkin bilgi verebilmektedir. Bu araştırma ile ana baba yoksunu ergenin anne babasıyla birlikte olan ergene kıyasla fröstrasyon toleransı derecesinin ve fröstrasyon karşısında gösterdiği özgün tepkisel özelliklerde ne yönde farklar bulunduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmada, anababasında yoksun ya da ayrı olup en az iki yıldan beri yetiştirme yurdunda kalan 14-18 yaşlarındaki 66 erkek ergen ile, bu gruptan elde edilen bulguları karşılaştırmak üzere yaşları ve cinsiyetlerine göre birebir eşleme yöntemiyle seçilen ana-babası sağ, öz ve anababasıyla birlikte olan 66 ergen üzerinde çalışılmıştır. Anababa yoksunu ergenler grubu, Bornova Erkek Yetiştirme Yurdunda kalan ve (sağ ise) anababalarına düzenli ve sürekli ilişkisi olmayan ergenlerden oluşmaktadır. Kontrol grubundaki ergenler ise, Bornova Suphi Koyuncuoğlu Lisesindeki ortaokul ve lise öğrencilerinden seçilmiştir.

Araştırmada, deneklerin fröstrasyona toleranslarının ve tepki tarzlarının belirlenmesinde Rosenzweig Picture-Frustration Study (P-F Testi)'nin ergen formu kullanılmıştır.

Test kayıtları, Fröstrasyona tepkilerinin tipini ve yönünü belirleyen 6 kategoride alınan puanlara ve eğilim (trend) sayılarına göre değerlendirilmiştir. Testin ergen formunun Türk standartizasyonu yapılmadığı için, deneklerin 6 kategoride aldıkları puanlara göre dağılımlarının modal değerleri ile en üst değerde birikim yüzdeleri esas alınmıştır. Modal değerlerde ve altında puan alanlar ortalama ve altı, modal değer üstünde (en üst değerde) puan alanlar ortalamadan üstü olarak belirlenerek gruplar karşılaştırılmıştır. Eğilimleri bakımından değerlendirmede denekler, eğilimi olmayanlar, 1 veya 3 eğilimli olanlar, 3 veya daha çok eğilim olanlar şeklinde ayrıştırılarak karşılaştırılmıştır.

Yurttaki ve lisedeki ergenleri fröstrasyona tepkilerinin yetişkin tepkilerine benzerliliği bakımından karşılaştırmak amacıyla, test kayıtları Türk yetişkin grup uyum göstergesi (G.U.G.) normlarına göre puanlanarak aldıkları puanlara göre dağılımları bakımından gruplar karşılaştırılmıştır.

Anababa yoksunluğu süresinin artmasıyla birlikte fröstrasyona tepki tarzlarındaki farklılaşmanın artıp artmadığını saptamak amacıyla, yurttaki 7 yıl ve daha uzun süre kalan ergenler liseden eşleştirildikleri ergenlerle 6 kategoride aldıkları puanlara göre karşılaştırılmıştır.

BULGULAR

Grupların, testin 6 kategorisinde aldıkları puanlara göre karşılaştırılması Tablo: I de, eğilim sayılarına göre karşılaştırılması Tablo: II de, Türk yetişkin grup uyum göstergesi normlarına göre aldıkları puanlar bakımından karşılaştırılması ise Tablo: III de sunulmuştur. Yurtta 7 yıl veya daha uzun süre kalan ergenlerin liseden eşleştirildikleri ergenlerle, 6 kategoride aldıkları puanlara göre karşılaştırılması Tablo: IV de sunulmuştur.

TABLO : I Yetiştirme yurdundaki ergenlerle lisedeki ergenlerin P-F Testinin 6 kategorisinde aldıkları puanlara göre dağılımlarının karşılaştırılması

KATEGORİLER	GRUPLAR	ORTALAMA VE ALTI	ORTALAMANIN ÜSTÜ	χ^2	P
O-D ENGELİN VURGULANMASI	I	58	8	0.553	0.40
	II	55	11		
E-D EGO DEKANSE	I	51	15	3.587	0.10
	II	41	25		
N-P ÇÖZÜMÜN VURGULANMASI	I	54	12	6.092	0.02
	II	63	3		
E-A DIŞA YÖNELİK SALDIRGANLIK	I	46	20	0.036	0.80
	II	47	19		
I-A İÇE YÖNELİK SALDIRGANLIK	I	55	11	0.056	0.80
	II	56	10		
M-A SALDIRIDAN KAÇINMA	I	44	22	0.297	0.60
	II	41	25		

TABLO : II Yetiştirme yurdunda kalan ergenlerle lisedeki ergenlerin eğilim (trend) sayılarına göre karşılaştırılması.

GRUPLAR	EĞİLİMİ OLMAYAN	1 VEYA 2 EĞİLİMİ OLAN	3 VE DAHA ÇOK EĞİLİMİ OLAN	χ^2	P
YURT GRUBU (N=66)	15	29	22	3.776	0.10
LİSE GRUBU (N=66)	11	22	33		

(ser. d.=2)

TABLO III Yetiştirme yurdundaki ve lisedeki ergenlerin tepkilerinin Yetişkin tepkilerine (Türk yetişkin grup uyum göstergesi normlarına) benzerliklerine göre karşılaştırılması.

GRUPLAR	% 1-39	% 40-49	% 50-70	χ^2	P
YURT GRUBU (N=66)	23	16	27	7.372	0.05
LİSE GRUBU (N=66)	10	25	31		

TABLO IV Yetiştirme yurdunda 7 yıl ve daha uzun süre kalan ergenlerle bunların liseden eşleştirildikleri ergenlerin P-F Testinin 6 kategorisinde aldıkları puanlara göre dağılımlarının karşılaştırılması.

GRUPLAR	GRUPLAR (*)	ORTALAMA VE ALTI	ORTALAMANIN ÜSTÜ	χ^2	P
O-D ENGELİN VURGULANMASI	I II	31 27	4 8	1.609	0.20
E-D EGO DEFANSI	I II	29 21	6 14	4.483	0.05
N-F ÇÖZÜMÜN VURGULANMASI	I II	28 32	7 3	2.282	0.10
E-A DIŞA YÖNELİK SALDIRGANLIK	I II	29 29	5 5	0.000	0.99
I-A İÇE YÖNELİK SALDIRGANLIK	I II	27 27	8 8	0.000	0.99
M-A SALDIRIDAN KAÇINMA	I II	25 20	10 15	1.555	0.10

(*) I Yetiştirme yurdunda 7 yıl ve daha uzun süre kalan ergenler (N=35).
 II Bunlarla eşleştirilen lisedeki ergenler (N=66). (ser.d. her bir kategori için 1'dir).

TARTIŞMA

Anababa yoksunu ergenler, anababalarıyla birlikte olan ergenlere göre daha çok N-P (çözüm ihtiyacı belirtme) tepkileri göstermişlerdir. Bu durum, onların früstre edici durumun çözülmesine früstrasyonu aşmaya daha çok ihtiyaç duyduklarını göstermektedir.

Früstrasyonlar karşısında çok sık çözüm ihtiyacı belirtme, früstrasyonu tolere edememe, engellenen ihtiyacın hemen karşılanması isteği şeklindeki çocuksu olgunlaşmamışlık özellikleri ile ilgili olabilir. Nitekim, araştırmacılar, çocuklukta çok sık görülen N-P tepkilerin yaşın büyümesiyle giderek azaldığını saptamışlar ve bu durumu olgunlaşma ile açıklamışlardır (3).

Her iki gruptaki ergenlerin çoğunluğunda yüksek oranda eğilim (trend) gözlenmektedir. Bu durum, ergenlik çatışmaları ve başka psikososyal nedenlerle, iki grupta da früstrasyon toleransının düşük olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca gruplar arasındaki farklılaşma anlamlı düzeyde olmamakla birlikte, anababa yoksunu ergenlerin daha az eğilim gösterdikleri dikkati çekmektedir.

Yurtta uzun süre kalan ergenler, liseden eşleştirildikleri ergenlere göre daha çok N-P ve daha az E-D (ego defansif) tepkiler göstermişlerdir. Ayrıca yurtta uzun süre kalan ergenlerin daha az O-D (engelin vurgulanması) ve M-A (saldırıdan kaçınma) tepkileri gösterme eğiliminde oldukları gözlenmektedir.

Rosenzweig ve Mirmow, O-D ve E-D puanlarıyla eğilimlerin artmasını infantil agresyonun giderek artan inhibisyonuyla birlikte çatışmaların da arttığı sosyalizasyon süreciyle ilişkili olarak değerlendirmişlerdir (3). Bulguların bütünü göz önüne alınarak değerlendirildiğinde, anababa yoksunu ergenlerin tepki tarzlarının bu formülasyonun tersi yönde olduğu gözlenmektedir. Bu sonuç anababa yoksunu ergenlerin früstrasyona tepki tarzlarının daha çocuksu ve sosyalizasyon sürecinde daha alt basamaklarda olduğu şeklinde yorumlanabilir. Anababa yoksunu ergenlerin yetişkin grup uyum göstergesi normlarına göre değerlendirmede diğerlerinden daha düşük puanlar aldıkları da dikkate alındığında, tepkilerinin yetişkin tepkilerine daha az benzediği, bu durumun yukarıdaki gibi yorumlamayla açıklanabileceği ve bu yorumu desteklediği söylenebilir.

Sonuç olarak anababa yoksunu ergenlerin früstrasyona tepki tarzlarının, anababası sağ, öz ve anababasıyla birlikte olan ergenlere göre daha çocuksu ve sosyalizasyon sürecinde daha alt basamaklarda olduğunu gösterir bulgular elde edilmiştir. Bu sonuç, konuyla ilgili araştırmacıların, anababa çocuk ilişkilerindeki bozulmaların ergenlikte sosyal ve psikolojik olgunlaşmayı engelleyici etkileri olduğu şeklindeki açıklamalarıyla paralellik göstermektedir (5).

Yüksek frústrasyon toleransının doğal gelişimi destekleyen ileriye dönük tepkiler ve emosyonel olgunlaşma ile belirlendiği şeklindeki bilgiler dikkate alınarak, anababa yoksunu ergenlerin frústrasyona toleranslarının daha düşük olduğu söylenebilir (6).

Bu çalışmada, anababa yoksunluğunun tanımlanmasında yetiştirme yurdunda kalma ölçüt alınmıştır. Bu bakımdan, örnekleme alınan anababa yoksunu ergenlerden elde edilen sonuçlarda, anababa yoksunluğunun yanısıra, yaşadıkları kurumun koşullarının da etkili olabileceği düşünölmektedir.

KAYNAKLAR

1. BIRTCHNELL, J.: The effect of early parentless upon the direction and degree of sexual identity. Brit.J. Med. Psychol., 1974;47, 129-137.
2. RUTTEN, M.: Developmental Psychiatry, William Heinemann, London, 1980.
3. ROSENZWEIG, S., MIRMOW, E.L.: The validation of trends in the children form of the Rosenzweig Picture Frustration Study. Journal of Personality, 1950;18,306-318.
4. HARRISON, S.I., MC DERMOTT, J.F.: New directions in childhood psychopathology. International Universities Press, New York, 1980.
5. BUSS, A.H.: Psychology of aggression, John Wiley and Sons, New York, 1961.
6. CROW, L.D., CROW, A.: General Psychology, Littlefield, Adams and Co, 1981.